

RIGSPOLITIET

POLITI

Politiets arbejde med psykisk sårbare borgere

Undersøgelse vedrørende varetagelse af nogle af de opgaver, som politiet i dag løfter i forhold til psykisk sårbare borgere.

Aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023, initiativ 4.7

Indhold

1.	Formål	Side 03
1.1	Metode	Side 04
2.	Tidligere analyser	Side 05
2.1	Temaanalyse	Side 06
2.2	Pilotprojekt om Fælles Udrykningsteams	Side 09
2.3	Forskningsprojekt om politiets opgaver vedr. psykisk sårbare borgere	Side 10
3.	Rammen for politiets arbejde	Side 11
4.	Udvikling i politiets opgaver vedr. psykisk sårbare borgere	Side 13
4.1	Politikredsens operative perspektiv og oplevelse af udviklingen på området	Side 17
5.	Rigspolitiets overvejelser	Side 20
5.1	Overvejelse A: Varetagelse af opgaver relateret til tvangsindlæggelser	Side 21
5.2	Overvejelse B: Varetagelse af gråzone-opgaver	Side 22
5.3	Overvejelse C: Forbedringer af det tværsektorielle samarbejde	Side 23

1 Formål

Der har de seneste år været en generel og stigende opmærksomhed på den samfundsmæssige håndtering af psykisk sårbare borgere. Politiets opgaveløsning i forhold til psykisk sårbare borgere optager stadig mere af politiets operative kapacitet, og samtidig rettes opmærksomheden mod, hvordan psykisk sårbare borgere i videst muligt omfang får den hjælp, de har brug for.

Det fremgår af aftalen om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023, at der "skal foretages en undersøgelse af, om det kan være hensigtsmæssigt, at andre myndigheder og faggrupper kan varetage nogle af de opgaver, som politiet i dag løfter i forhold til borgere med psykiske lidelser samtidig med, at der tages bedst muligt hånd om borgeren".

I forbindelse med forberedelse af denne undersøgelse indgik Rigspolitiet et samarbejde med Rockwoolfonden, der gennemfører et forskningsprojekt med arbejdstitlen "*Når politiet må tage sig af psykisk syge: en analyse af konsekvenserne af ændringer i det psykiatriske sundhedsvæsen*". Rigspolitiet forventer, at dette forskningsprojekt vil levere et væsentligt bidrag til undersøgelsen af politiets opgaver med psykisk sårbare borgere, men da forskningsprojektet stadig er under udarbejdelse, har Rigspolitiet gennemført en mindre undersøgelse og analyse vedrørende nogle af politiets opgaver vedr. psykisk sårbare borgere.

1.1 Metode

Denne undersøgelse tager afsæt i to allerede gennemførte analyser på området vedr. politiets opgaver i forhold til psykisk sårbare borgere: Temaanalysen fra 2018 om 'Beredskabets arbejde med personer med psykiske lidelser', samt analyse og evaluering af 'Fælles udrykningsteams - Pilotprojekt for fælles udrykningsteams mellem politi og sundhedsmyndigheder'. Herudover har Rigspolitiet gennemført en mindre registerbaseret analyse, der illustrerer udvikling og tendenser på området. Endelig har Rigspolitiet gennemført en række kvalitative interviews i fire udvalgte politikredse for at kvalificere udvikling og tendenser på området og for at indhente politikredsenes aktuelle og konkrete erfaringer i forhold til politiets opgaveløsning vedr. psykisk sårbare borgere.

Med afsæt i den indsamlede empiri peger Rigspolitiet på de områder, hvor Rigspolitiet ser det største potentiale for at tilpasse opgaveløsningen i forhold til psykisk sårbare borgere. Undersøgelsen omfatter ikke en gennemgang og vurdering af samtlige af politiets opgaver og afdækker ikke andre myndigheders vurderinger af, hvordan opgaverne bedst løses, men indeholder alene Rigspolitiets overvejelser.

Rigspolitiets overvejelser drejer sig om:

- Opgaver, som ville kunne håndteres af en anden myndighed, hvis opgaven således kan løses mere hensigtsmæssigt, og hvis der dermed tages bedst muligt hånd om borgeren.
- Gråzone-opgaver, dvs. opgaver, der befinder sig i periferien af, hvad der kan karakteriseres som politiopgaver, og hvor det af hensyn til ressourceforbrug og kvalitet i opgaveløsningen vil være hensigtsmæssigt, at opgaven i højere grad varetages af en anden myndighed.
- Overvejelser vedrørende det tværsektorielle samarbejde.

2 Tidligere analyser

Rigspolitiet gennemførte i 2015 og 2017 en National Strategisk Analyse. I begge analyser blev der peget på, at hverdagens beredskab i stigende grad var påvirket af opgaver, der involverer psykisk sårbare borgere. Det blev besluttet at gennemføre en egentlig temaanalyse på området for at skabe et overblik over omfanget af politiets beredskabsarbejde, der involverer psykisk sårbare borgere.

2.1 Temaanalyse

Temaanalysen om beredskabets arbejde med psykisk sårbare borgere blev udarbejdet af Rigspolitiet i 2018. Formålet med temaanalysen var at skabe et overblik over omfanget af politiets beredskabsarbejde, der involverer psykisk sårbare borgere, samt belyse udviklingen på området og endelig at redegøre for, hvilke samarbejdsrelationer politiet indgår i forhold til opgaveløsningen med psykisk sårbare borgere.

Analysen baserede sig på registeranalyse, spørgeskemaundersøgelse samt deltagerobservation og kvalitative interviews.

Temaanalysen viser, at politiet dagligt varetager en række forskellige opgaver vedr. psykisk sårbare borgere, hvoraf mange ikke har en strafferetlig karakter, men kan omfatte elementer af både forebyggelse, tilstedeværelse og tryghedsskabelse. Opgaver vedr. tvangsindlæggelser registreres på en særskilt gerningskode og kan derfor trækkes af politiets sagsbehandlingssystem, POLSAS. Tvangsindlæggelser udgør kun en delmængde af de opgaver, som politiet håndterer, hvor psykisk sårbare borgere er involveret. De øvrige opgaver er ikke umiddelbart til at trække i politiets systemer, og Rigspolitiet anvendte derfor i temaanalysen en række forskellige metoder for at skabe overblik og belyse omfanget af disse opgaver. I analysen kortlægges, hvilke politiopgaver der involverer psykisk sårbare borgere, hvor stort ressourceforbruget er på området, hvordan samarbejdet med andre myndigheder er, og endelig peges der på faktorer, der muligvis spiller ind på udviklingen på området.

Temaanalysen viser også, at opgaverne vedr. psykisk sårbare borgere ofte er komplekse og tidskrævende. Mere end halvdelen er opgaverne omfatter kontakt til andre myndigheder, herunder omfattende koordinering i forbindelse med tvangsindlæggelser. Ressourcetrækket for politiet ligger primært i hverdagens beredskab.

Temaanalysens hovedkonklusioner var følgende:

- Andelen af registrerede hændelser i politiet, hvor psykisk sårbare borgere er involveret, er mere end fordoblet i perioden fra 2009 til 2016 fra 5,6 pct. til 12,8 pct.
- Politiets beredskab brugte i 2016 ca. 470.000 timer på psykisk sårbare borgere.
- 41 pct. af betjentene havde på deres seneste vagt haft en opgave vedr. en psykisk sårbar borger.
- 12,8 pct. af beredskabets samlede opgaver vedrører psykisk sårbare borgere.
- Antallet af årlige beredskabshændelser vedr. psykisk sårbare borgere steg i perioden 2009 til 2016 fra 15.850 til 42.800.
- 59 pct. af politiets opgaver vedr. psykisk sårbare borgere omfatter kontakt til eller samarbejde med andre myndigheder.
- Antallet af tvangsindlæggelser steg med 45 pct. i perioden 2009-2016.
- 72 pct. af medarbejderne i politiets servicecentre har på deres seneste vagt modtaget opkald fra psykisk sårbare borgere. I gennemsnit modtager en medarbejder omkring fire opkald fra psykisk sårbare borgere per vagt.

Rigspolitiet vurderede i undersøgelsen, at der i forbindelse med beredskabets arbejde med psykisk sårbare borgere ofte opstår uklarheder om ansvarsfordeling og snitflader mellem politiet og de øvrige myndigheder. Det blev beskrevet, at det ikke altid er klart for betjentene, hvilke tiltag der skal iværksættes, herunder af hvilken myndighed. Dette gør sig i særlig grad gældende for personer, der er kendetegnede ved flere forskellige typer af udsathed på samme tid.

Rigspolitiet vurderede videre, at udfordringer i samarbejdet mellem myndigheder kan betyde, at psykisk sårbare borgere kommer i kontakt med politiet gentagne gange, uden at dette reelt løser kernen i borgerens problemer. En særlig risikogruppe i denne sammenhæng er psykisk sårbare borgere med komplekse problemstillinger, der fordrer en høj grad af sammenhæng og samarbejde mellem politiet og andre myndigheder. I Temaanalysen blev det skønnet, at omkring hver anden (43 pct.) af de psykisk sårbare borgere, som politiet er i kontakt med, er påvirkede af alkohol eller narkotika.

På baggrund af analysen udarbejdede Rigspolitiet en række strategiske anbefalinger til politiets videre arbejde med at styrke varetagelsen af opgaver, der involverer psykisk sårbare borgere.

Specifikt drejede anbefalingerne sig om at:

- Oprette en såkaldt søgenøgle, der skulle sikre bedre registrering af opgaver i politiet, der involverer psykisk sårbare borgere. (Søgenøglen blev indført 1. januar 2018.)
- I samarbejde med relevante sundhedsfaglige aktører at afprøve et fælles udrykningskoncept.
- Overveje om der kan opnås forbedringer gennem en intensiveret løbende dialog og samarbejde med relevante myndigheder.
- Endelig blev det anbefalet at overveje at videreudvikle det allerede etablerede PSP-samarbejde mellem politi, sociale myndigheder og psykiatrien.

2.2 Pilotprojekt om Fælles Udrykningsteams

Med henblik på at forbedre håndteringen af psykisk sårbare borgere blev der i november 2018 bevilget satspuljemidler til et pilotprojekt med fælles udrykningsteams (FUT). De fælles udrykningsteams skulle sikre, at der i relevant omfang er sundhedsfaglige kompetencer til stede, når politiet er i kontakt med psykisk sårbare borgere med henblik på, at de hurtigst muligt får den rette hjælp med mindst mulig magtanvendelse. Pilotprojektet blev gennemført i perioden 2019-2021 i fire politikredse, hvor politi og psykiatriske sygeplejersker i fælles udrykningsteams kørte ud og håndterede opgaver med psykisk sårbare borgere på stedet, og politiets bistandsopgave til psykiatrien dermed fik et meget konkret udtryk.

Evalueringen af pilotprojektet viste, at der, på trods af positive erfaringer i den konkrete opgaveløsning og i samarbejdet mellem politi og det sundhedsfaglige personale, var væsentlige strukturelle udfordringer knyttet til implementering af modellen. Bl.a. indebar modellen, at de fælles udrykningsteams i politikredse med store geografiske afstande brugte en meget stor del af tiden på transport mellem opgaver. Endelig udestod efter endt projektperiode også finansieringssprogsproblemet i det tværsektorielle samarbejde.

Det fælles udrykningsteam er delvist videreført i Østjyllands Politi og Fyns Politi.

2.3 Forskningsprojekt om politiets opgaver vedr. psykisk sårbare borgere

Rigspolitiet har stillet data til rådighed for Rockwoolfondens Forskningsenhed, som arbejder på et forskningsprojekt med arbejdstitlen *"Når politiet må tage sig af psykisk syge: en analyse af konsekvenserne af ændringer i det psykiatriske sundhedsvæsen"*.

Forskningsprojektets hovedhypotese er, at mens det psykiatriske sundhedsvæsen er svundet ind, har politiet på mange måder overtaget en traditionelt sundhedsfaglig opgave. Af denne hypotese udspringer forskningsprojektets to hovedmål.

For det første belyser projektet udviklingen i sundhedsvæsenet ved at se på ændringer i antal sengepladser, antal ambulante behandlinger og længden af behandlinger samt på ændringer i mængden af kriminalitet i de relevante grupper og på ændringer i sammensætningen af gruppen, som får retspsykiatriske foranstaltninger.

For det andet analyserer projektet, om borgeres vej igennem det psykiatriske og retspsykiatriske system påvirkes af forskydningen fra sundhedsvæsenet og over til politiet.

Analysen skal bidrage til at belyse, hvilken konsekvens de strukturelle ændringer i det psykiatriske sundhedsvæsen har for psykisk sårbare borgeres fremtidige livschancer samt for opgavebelastningen af politiet. Der er ikke udmeldt en endelig tidshorisont for forskningsprojektets afslutning og offentliggørelse.

3 Rammen for politiets opgaver

Den lovgivningsmæssige ramme for politiets arbejde med psykisk sårbare borgere findes i henholdsvis politiloven, lov om anvendelse af tvang i psykiatrien samt i straffeloven og retsplejeloven. Her beskrives de opgaver, som politiet i dag overordnet er forpligtet til at løse.

Antallet af politiopgaver vedr. psykisk sårbare borgere er stigende, og samtidig anvender politiet flere ressourcer på den enkelte opgave. Netop fordi området er i vækst og optager stadig mere af politiets samlede operative ressource, kan det være relevant at se på de strukturelle rammer for politiets arbejde for bl.a. at sikre, at politiet har tid til og mulighed for også i fremtiden at løse den samlede opgaveportefølje med tilstrækkelig kvalitet.

I **Politiloven** beskrives politiets opgave over for svage og udsatte persongrupper, der træffes af politiet, f.eks. i det offentlige rum. Loven tilsiger således, at politiet skal tage sig af en person, der er ude af stand til at tage vare på sig selv bl.a. på grund af sygdom eller hjælpeløshed i øvrigt, og som træffes under forhold, der indebærer fare for den pågældende selv eller andre eller for den offentlige orden eller sikkerhed. Psykisk sårbare borgere er ikke eksplicit nævnt, og det er i praksis op til politiet på stedet at skønne, om en borger eksempelvis kan tage vare på sig selv.

Politiet har også en række opgaver i medfør af **lov om anvendelse af tvang i psykiatrien m.v. (psykiatriloven)**. Politiet skal sikre, at lov om anvendelse af tvang i psykiatrien overholdes, og at der ikke sker unødigt brug af tvang og magt. Politiet skal involveres i alle tvangsindlæggelser, da det er politiet, der kontrollerer, at de juridiske betingelser for tvangsindlæggelser er opfyldt og yder bistand til indlæggelsen. Patienten er i politiets varetægt fra afgørelsen om tvangsindlæggelse træffes, til vedkommende er indlagt.

Særligt politiets opgaver i forbindelse med tvangsindlæggelser er ressourcekrævende. Politiet involveres i alle tilfælde af tvangsindlæggelser, dvs. både når borgeren udgør en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre (tvangsindlæggelse på "røde papirer"), og hvis udsigten til helbredelse eller en betydelig og afgørende bedring af tilstanden vil blive væsentligt forringet uden indlæggelse (tvangsindlæggelse på "gule papirer"). Derudover er politiet i forbindelse med tvangsindlæggelser forpligtet til at aftale og sikre koordination med samt transportere til indlæggelsesstedet.

Endvidere yder politiet assistance til psykiatrien i tilfælde, hvor det vurderes, at der er konkret og aktuel fare for patientens eller andres sikkerhed. I praksis kan politiet således blive tilkaldt som assistance til at gennemføre en tvangsforanstaltning, hvis en læge finder det nødvendigt.

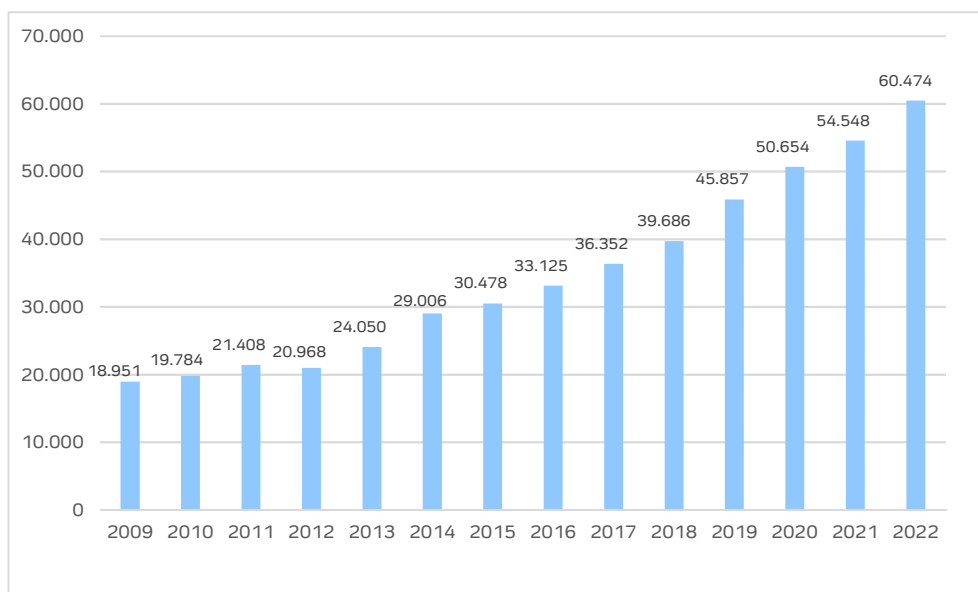
Endelig indeholder straffeloven og retsplejeloven en række bestemmelser, som vedrører politiets øvrige opgaver ift. samarbejdet med det retspsykiatriske system. Det gælder eksempelvis retspsykiatriske patienter, som ikke kan idømmes fængselsstraf, men som i stedet idømmes en foranstaltningsdom.

4 Udviklingen i politiets opgaver med psykisk sårbare borgere

Nedenfor belyses udviklingen inden for politiets opgaveløsning over for psykisk sårbare borgere fra 2009-2022.

I absolutte tal viser analysen en stigning i sager vedr. psykisk sårbare borgere på knap 220 pct. (fra 18.951 sager i 2009 til 60.474 sager i 2022). Dette svarer til en gennemsnitlig årlig vækst på 9 pct. Andelen af sager vedr. psykisk sårbare borgere er mere end fordoblet i perioden fra 2009 (3,3 pct.) til 2022 (8,4 pct.).

FIGUR 1: Antal sager med mindst én disposition vedr. psykisk sårbare borgere på landsplan, 2009-2022.

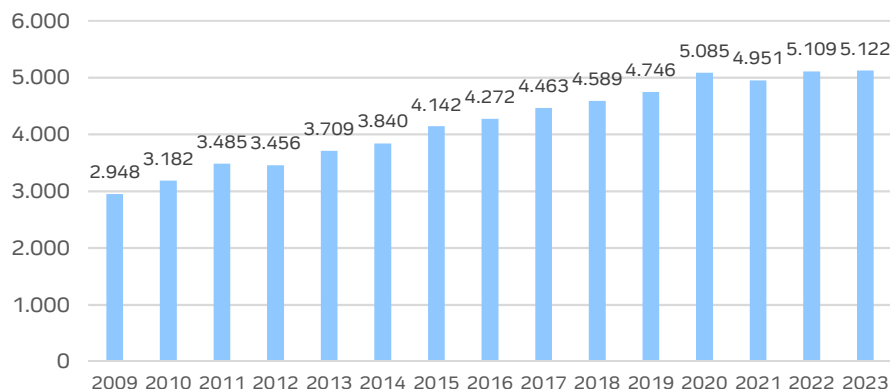

Kilde: POLSAS-data på baggrund af søgekriterier udarbejdet af Rockwoolfonden.

"Patruljer venter ikke sjældent 3-4 timer på en psykiatrisk afdeling på at overlevere en patient til det sundhedsfaglige personale."

– Eksempel fra en politikreds

FIGUR 2: Antal tvangsindlæggelser på landsplan, 2009-2023

Kilde: POLSAS/QlikView 'Kriminalitet_alle_år'. Data er trukket den 17. januar 2024.

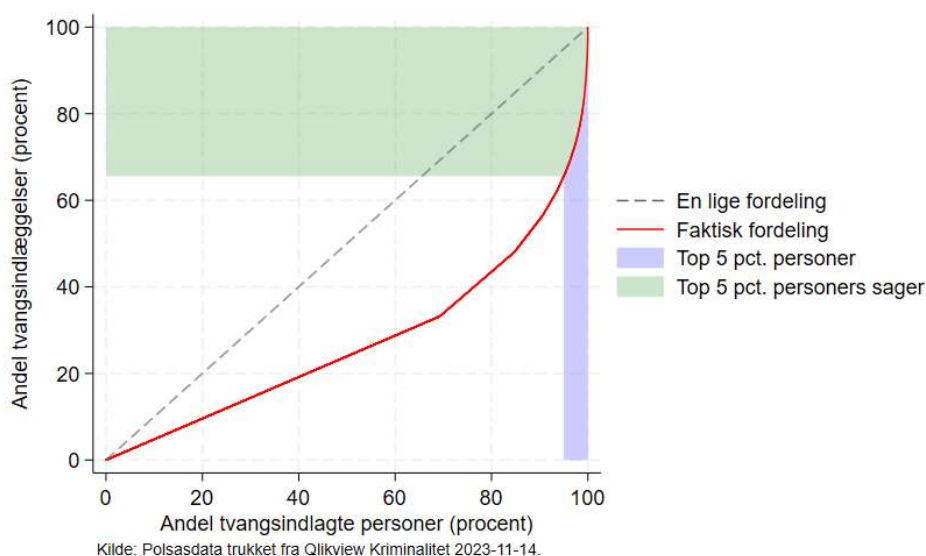
Figur 2 viser, at antallet af tvangsindlæggelser er steget fra knap 3.000 i 2009 til godt 5.100 i 2023. Det svarer til en gennemsnitlig årlig vækst på omtrent 4 pct. i hele perioden. Hvis den vækst fortsætter, vil vi i 2025 nå dobbelt så mange tvangsindlæggelser som i 2009, hvilket svarer til en fordoblingstid på 18 år.

Over de seneste 6 år (2018 - 2023) har der været 29.602 tvangsindlæggelser (svarende til ca. 5.000 tvangsindlæggelser pr. år). Rigspolitiet estimerer, at ca. 38 pct. har været indlæggelser på gule papirer, og 62 pct. har været indlæggelser på røde papirer. I nogle grupper har relativt få personer stået for en stor del af tvangsindlæggelserne, idet kvinder under 25 år udgør en stor andel af dem, der tvangslægges på røde papirer (ca. fem gange så mange som mænd i den tilsvarende aldersgruppe). Generelt står omkring 5 pct. af de personer, der tvangsindlægges, for 35 pct. af tvangsindlæggelserne.

"En politikreds har i en periode på 16 måneder været i kontakt med en ung kvinde 405 gange og altså mere end hver anden dag. Kvinden er alvorligt selvskadende og selvmordstruet og har utallige gange været behandlet på akutmodtagelser. Kvinden er i perioden tvangsindlagt gentagne gange, men hun udskrives efter kort tid til sit bosted. Kvinden forlader ofte sit bosted med henblik på at forsøge at begå selvmord, eksempelvis i nærheden af togs Skinner, hvor politiet efterfølgende søger efter hende."

– Eksempel fra en politikreds

FIGUR 3: Tvangsindlæggelser 2018-2023. Antal tvangsindlæggelser fordelt på tvangsindlagte personer

Figur 3 viser andelen af tvangsindlæggelser fordelt på tvangsindlagte personer. Den sorte linje illustrerer en lige fordeling (alle tvangsindlagte har lige mange indlæggelser), mens den røde kurve viser den faktiske fordeling. Den blå søjle viser de 5 pct., der er blevet tvangsindlagt flest gange. Den grønne blok viser, at disse 5 pct. står for ca. 35 pct. af alle tvangsindlæggelser i perioden. Det svarer i runde tal til, at de ca. 700 personer, der er blevet tvangsindlagt flest gange i perioden, har stået for ca. 10.000 tvangsindlæggelser.

Rigspolitiet har gennemført yderligere analyser af personer, der har været tvangsindlagt, samt personer, der har været i fokus for det såkaldte PSP-samarbejde mellem politi, sociale myndigheder og psykiatrien.

Sammenfattende viser analyserne, at de to persongrupper er karakteriseret ved hyppigt at optræde i politiets systemer. Derudover gælder det, at en mindre del af disse personer optræder særligt hyppigt i politiets systemer, således at ca. 10 pct. står for halvdelen af politikontakterne for persongruppen. Endelig er både tvangsindlagte og PSP-personer ofte involveret i drabssager som enten sigtet, mistænkt, vidne eller forurettet. I den undersøgte periode 2019-2023 har der således været en person fra målgruppen involveret i lidt over en tredjedel af drabssagerne.

Analysen bekræfter altså, at politiets opgaver med psykisk sårbare borgere fortsat er omfangsrige og stigende. Analysen peger endvidere på, at der er en mindre gruppe af personer, der trækker særligt mange af politiets ressourcer, samt er involveret i eller udsat for alvorlig, personfarlig kriminalitet.

Analysens resultater og Rigspolitiets foreløbige beregninger indikerer dermed, at der er potentiale for at fokusere på den gruppe af personer, der tvangsindlægges hyppigst, samt den gruppe af personer, der har været i fokus for PSP-samarbejdet. Dette kan dels være med henblik på at se på, hvorvidt de i øvrigt har hyppig kontakt med politiet, dels for at vurdere, om man med en fokuseret social- eller sundhedsfaglig indsats over for disse personer ville kunne mindske hyppigheden af tvangsindlæggelser samt politikontakter.

I tillæg til de kvantitative registerbaserede analyser har Rigspolitiet som nævnt gennemført interviews med udvalgte politikredse. Politikredsene blev spurgt om, hvordan de overordnet oplevede udviklingen på området for psykisk sårbare borgere. De blev også konkret spurgt til, om der var nogle opgaver, som de vurderede hensigtsmæssigt og med større kvalitet ville kunne løses af andre end politiet. Endelig fik de mulighed for at pege på lokale løsninger og tiltag, som de vurderede var hensigtsmæssige og virksomme. Ud over interviews har lokale samarbejdsaftaler samt analyser derfor indgået i udarbejdelsen af nedenstående pointer samt løsningsforslag.

4.1 Politikredsens operative perspektiv og oplevelse af udvikling på området

Det bemærkes helt overordnet, at politikredsens oplevelser spejler de registerbaserede fund. Politikredsene beskriver således også et område i vækst og peger på, at gentagne tvangsindlæggelser er med til at drive væksten.

Med afsæt i interviews og dokumenter belyses det nedenfor, hvordan de udvalgte politikredse oplever udviklingen på området ud fra et operativt perspektiv.

"En patrulje tilkaldes for at transportere en patient fra en psykiatrisk akutmodtagelse til en somatisk afdeling - 200 meter fra hinanden."

– Eksempel fra en politikreds

Omfang af tvangsindlæggelser på helbredsindikation

Et gennemgående tema i interviewene med politikredsene var omfanget af indlæggelser på gule papirer. Den type indlæggelse blev fremhævet som en opgave, der som oftest ikke rummer en værditilvækst ved politiets deltagelse, og hvor politiet i vidt omfang oplever sig som transportoperatør. De gule indlæggelser er primært baseret på en helbredsindikation, og de rummer derfor yderst sjældent et element af farlighed, der nødvendiggør politiets tilstedeværelse.

Borgere med dobbelt udsathed og koordination med andre myndigheder

Et andet gennemgående tema, som politikredsene fremhæver, er de mange gengangere i målgruppen. Det fremhæves desuden, at mange har både psykiatriske lidelser og misbrug. Det betyder, at der ofte ikke er et entydigt behandlingssted at sende patienten hen til. Af den årsag bliver denne type sager ekstra tidskrævende, fordi politiet får til opgave at håndtere og koordinere i forhold til behandlingstilbud.

Koordination og samarbejde med andre myndigheder

Politikredsene oplever, at de får komplekse og tidskrævende koordinationsopgaver i den akutte indsats, eksempelvis ved bekymring for selvmord eller højtråbende adfærd på en offentlig plads. Politikredsene oplever, at det er vanskeligt at overdrage patienten til en relevant myndighed, som primært vil være i psykiatrien eller i det kommunale system, herunder at politiet ikke har mulighed for at overdrage patienten til andre myndigheder akut.

Politiets skal i forbindelse med en tvangsindlæggelse aftale med den givne psykiatriske afdeling, hvor indlæggelsen skal finde sted. Dette medfører ofte, at politiet bruger lang tid i forsøget på at navigere og finde vej igennem det psykiatriske system for at finde en relevant og ledig plads til patienten.

Når en patient skal overleveres til psykiatrien, oplever alle de interviewede politikredse lange ventetider. Politikredsene giver eksempler på, at en patrulje med to politifolk venter i flere timer på en psykiatrisk skadestue på, at en læge har tid til at påbegynde indlæggelsen, hvorved politiets opgave slutter.

Politikredsene oplever, at de kan blive bedt om at køre patienten til en anden afdeling, hvis den første ikke har kapacitet til indlæggelse. Det vil i praksis sige, at en patrulje eksempelvis først venter på en psykiatrisk afdeling for derefter at skulle køre til en anden og vente på indlæggelse der.

Flere politikredse peger på, at der som alternativ til politiets detention er behov for et akuttilbud til de borgere, der har det meget dårligt og eksempelvis er udadreagerende på grund af stoffer eller alkohol.

Kontakt til – og tilbud hos – andre myndigheder

Kontakt til borgerens læge er første skridt i en tvangsindlæggelse. Politikredsene oplever dog samstemmende, at det inden for almindelig arbejdstid er vanskeligt at få kontakt til borgerens egen læge. Det opleves lettere at få kontakt til en vagtlæge efter kl. 16.

Kredsene oplever endvidere, at de mangler viden om indgange og tilbud i eksempelvis det kommunale system, og at det kommunale system mangler indgange for politiet efter almindelig arbejdstid.

Transport og bistand til andre myndigheder

For så vidt angår politiets rolle som assistance til andre myndigheder fremhæver politikredsene, at de har tidskrævende opgaver med transport af patienter mellem tilbud af social- eller psykiatrisk karakter. Der kan eksempelvis være tilfælde, hvor politiet skal ledsage en patient ganske få hundrede meter fra et bosted til et hospital eller medicinudleveringssted og tilbage igen.

Flere politikredse oplever at blive tilkaldt til at bistå ved andre myndigheders brug af tvang eller til tilbageførsel af bortgæede, hvor det er interviewpersonernes vurdering, at myndighederne i nogle tilfælde kunne have klaret opgaven selv. Det er kredsenes oplevelse, at personalet i psykiatriske og kommunale tilbud ikke altid anvender de muligheder for magtanvendelse, som lovgivningen giver dem, f.eks. til at forhindre, at en patient forlader institutionen. Politikredsene giver udtryk for, at der er behov for tydeliggørelse af roller, ansvar og mandater, herunder at understrege, at politiet skal assistere, når der er konkret og aktuel fare.

Farlighedsvurdering

Flere af politikredsene nævnte eksempler på, at politiet inddrages som assistance for andre myndigheder (f.eks. behandlingspsykiatrien og psykiatriske bosteder) i situationer, hvor det for kredsene fremstår unødvendigt ud fra en farlighedsvurdering. Involvering af politiet i sådanne situationer oplever politikredsene udgør en uhensigtsmæssig brug af begrænsede politiressourcer.

Politikredsene peger på behovet for, at der på tværs af myndigheder opnås en fælles forståelse af, hvornår en situation indebærer faremomenter, der berettiger involvering af politiet i opgaveløsningen.

5 Rigspolitiets overvejelser

Denne og tidligere undersøgelser viser, at politiets opgaver med psykisk sårbare borgere er omfattende, komplekse og i stigning, og at der ikke findes enkle greb til at vurdere, hvilke opgaver der mest hensigtsmæssigt, og til bedst gavn for borgerne, løses af henholdsvis politiet og andre myndigheder.

Denne undersøgelse har dog nogle overordnede fund i forhold til politiets opgaver vedr. psykisk sårbare borgere.

For det første viser analysen, at antallet af tvangsindlæggelser er stigende, og det samme er politiets ressourceforbrug. Særligt de gule tvangsindlæggelser vurderes at være opgaver, hvor der ikke er behov for politiets særlige kompetencer i forhold til eksempelvis magtanvendelse.

5.1 Overvejelse A: Varetagelse af opgaver relateret til tvangsindlæggelser

Politiet er i dag lovmæssigt forpligtet til at assistere ved tvangsindlæggelser på såvel røde som gule papirer. Antallet af tvangsindlæggelse er stadig stigende, og det er politiets vurdering, at en betydelig andel af disse tvangsindlæggelser ikke kræver politiets særlige kompetencer og tilstedeværelse.

1. Det kan overvejes, om opgaven vedr. tvangsindlæggelser (både på røde og gule papirer) kan løses bedre og mere effektivt ved en anden myndighed, og herefter lade en kvalificeret farlighedsvurdering være afgørende for, om der i det konkrete tilfælde er behov for politiets kompetencer og tilstedeværelse.

Hvis det i forbindelse med en opgave viser sig, at politiets tilstedeværelse alligevel bliver nødvendig, vil politiet kunne tilkaldes.

2. Det kan alternativt overvejes at se på opgavefordelingen i forhold til de tvangsindlæggelser, der foretages på baggrund af gule papirer.

En anden fordeling af opgaverne ville kunne indebære, at politiet, ligesom på andre særlovsområder, vil være bistandsmyndighed.

Forudsætningen for at andre myndigheder kan overtage opgaver, som politiet aktuelt varetager, er, at der på tværs af myndigheder opnås en fælles forståelse af, hvornår en situation indebærer faremomenter, der berettiger involvering af politiet i opgaveløsningen. En styrket myndighedskoordination vil derfor også kunne have fokus på at skabe klare aftaler om, hvilke indsatser politiet (af farlighedsmæssige årsager) bør inddrages i løsningen af, selvom de grundlæggende har et sundhedsfagligt eller socialfagligt sigte.

"En far ringer og er bekymret for sit voksne barn, der er patient i psykiatrien. En patrulje sendes til patienten, der frivilligt lader sig indlægge. Dagen efter ønsker psykiatrien assistance fra politiet til medicinering, da patienten er verbalt udadreagerende. To patruljer sendes til stedet. Patienten tager medicinen uden problemer. Patruljerne oplyser, at der, foruden politiet, er 10 personer fra den psykiatriske afdeling til stede under forløbet."

– Eksempel fra en politikreds

5.2 Overvejelse B: Varetagelse af gråzoneopgaver

Gråzoneopgaver er opgaver, der befinder sig i periferien af, hvad der kan karakteriseres som politiopgaver, og hvor det af hensyn til ressourceforbrug og kvalitet i opgaveløsningen kan være hensigtsmæssigt, at opgaven i højere grad varetages af en anden myndighed.

En eventuel overdragelse af gråzoneopgaver kan være relevant for flere af politiets opgaver over for psykisk sårbare borgere. I regi af denne undersøgelse er der primært set på hhv. assistanceopgaver og opgaver ifm. tvangsindlæggelser, da det er disse opgaver, som temaanalysen 2018 fremhæver, og som politikredsene i denne undersøgelses interview peger på som særligt ressourcekrævende.

Overvejelser vedr. tvangsindlæggelser

- Det kan overvejes om politiet afleverer patienten på den relevante afdeling (og kører umiddelbart derefter igen) og afstår fra at udgøre det koordinerende led mellem psykiatriske afdelinger ved tvangsindlæggelser.
- Det kan overvejes om politiet skal overdrage patienter til det sundhedsfaglige personale i forbindelse med røde tvangsindlæggelser og dermed ikke skal afvente den modtagende overlæge.

Overvejelser vedr. assistancer

- Det kan overvejes, om politiet i mindre omfang skal assistere ved behov for medicinering mm. og udelukkende, hvis der er grund til at antage, at patienten udgør en fare for sig selv eller andre.
- Det kan overvejes, om andre myndigheder i højere grad skal anvende de muligheder, de har til rådighed for magtanvendelse, førend politiet tilkaldes.

5.3 Overvejelse C: Forbedringer af det tværsektorielle samarbejde

Politikredsene peger på, at et velfungerende tværsektorielt samarbejde ofte kan betyde, at opgaver fordeles og håndteres smidigt. Tydeliggørelse af de respektive myndigheders sektoransvar samt forventningsafstemning på ledelsesniveau synes at være en væsentlig del af nøglen til en mere hensigtsmæssig anvendelse af politiets ressourcer. Derfor kan det være hensigtsmæssigt at adressere snitfladerne mellem myndighedernes opgavevaretagelse i det tværsektorielle samarbejde.

Anbefalinger vedr. det tværsektorielle samarbejde

- Det kan overvejes, om der i hver politikreds udarbejdes en top-liste som afsæt for en tværsektoriel, fokuseret indsats i forhold til de personer, som politiet er hyppigst i kontakt med som følge af fx selvskade, utryghedsskabende adfærd eller kriminalitet.
- Det kan overvejes at forenkle indgangen og adgangen til en læge med indlæggelseskompetence, særligt inden for den almindelige arbejdstid.
- Det kan overvejes at udarbejde lokale kataloger over lokale behandlingstilbud og relevante aktører i det lokale tværsektorielle samarbejde for at lette politiets overdragelse af patienten til rette myndighed.
- Det kan overvejes på tværs af myndigheder at definere, hvornår en borger kan kategoriseres som farlig i en grad, der berettiger politiets tilstedeværelse.
- Det kan overvejes, at der sker ledelsesmæssig afstemning på tværs af lokale myndigheder vedrørende det lokale samarbejdes udmøntning i praksis.

EKSEMPEL PÅ en POLITIOPGAVE FREM MOD TVANGSINDLÆGGELSE

"Politiet modtager anmeldelse om en selvmordstruet person. Personen forsøges tvangsindlagt på røde papirer. Lægen mener ikke, der skal ske tvangsindlæggelse.

Samme aften kommer anmeldelse via 112, da personen har taget overdosis. Patrulje, læge og ambulance ankommer, og tvangsindlæggelse samt somatisk indlæggelse iværksættes.

Senere stikker personen af fra den somatiske indlæggelse. En politipatrulje finder personen, som bringes tilbage til somatisk afsnit.

To dage senere modtager politiet en anmeldelse om, at samme person vil springe ud fra en motorvejsbro og sender en patrulje. Da patruljen ankommer, forsøger personen at springe. Personen anholdes og tvangsindlægges."